

Asia T-208/06

Quinn Barlo Ltd ym.

vastaan

Euroopan komissio

Kilpailu – Kartellit tai muut yhteistoimintajärjestelyt – Metakrylaattimarkkinat – EY 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan rikkomisen toteava päätös – Yhtenä kokonaisuutena pidettävän rikkomisen käsite – Rikkomisen kesto – Sakot – Rikkomisen vakavuus – Lieventävät seikat

Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio (kolmas jaosto) 30.11.2011 . . . . II - 7964

Tuomion tiivistelmä

1. *Kilpailu – Kartellit tai muut yhteistoimintajärjestelyt – Yhdenmukaistettu menettelytapa – Kilpailua rajoittava vaikutus – Arviointiperusteet – Kilpailunvastainen tarkoitus – Kilpailunvastaisen tarkoituksen toteaminen riittää*
(EY 81 artiklan 1 kohta)
2. *Kilpailu – Kartellit tai muut yhteistoimintajärjestelyt – Yhdenmukaistettu menettelytapa – Käsite – Yhdenmukaistamisen ja yritysten markkinakäyttämisen välisen syy-yhteyden välttämättömyys – Tämän syy-yhteyden olemassaoloa koskeva oletama*
(EY 81 artiklan 1 kohta)
3. *Kilpailu – Kartellit tai muut yhteistoimintajärjestelyt – Monitahoinen kilpailusääntöjen rikkominen, joka koostuu sekä sopimuksista että yhdenmukaistetuista menettelytavoista – Kilpailusääntöjen rikkomisen luonnehtiminen yhdeksi kokonaisuudeksi niin, että se määritellään ”sopimukseksi ja/tai yhdenmukaistetuksi menettelytavaksi” – Hyväksyttävyyys*
(EY 81 artiklan 1 kohta)

4. *Kilpailu – Hallinnollinen menettely – Komission päätös, jossa todetaan kilpailusääntöjen rikkominen – Todistelutapa – Vetoaminen joukkoon aiheutusteita – Yksittäin tarkastelluilta aiheutusteilta edellytettävä todistusvoima*
(EY 81 artiklan 1 kohta)

5. *Kilpailu – Kartellit tai muut yhteistoimintajärjestelyt – Yrityksen osallistuminen kilpailua rajoittaviin aloitteisiin – Kielletyn aloitteen hiljainen hyväksyminen ilman julkista irtisanoutumista siitä on riittävää yrityksen vastuun syntymiseksi*
(EY 81 artiklan 1 kohta)

6. *Kilpailu – Hallinnollinen menettely – Komission päätös, jossa todetaan kilpailusääntöjen rikkominen – Kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistuneiden muiden yritysten lausuntojen käyttäminen todisteina – Hyväksyttävyyden edellytykset*
(EY 81 ja EY 82 artikla)

7. *Yhteisön oikeus – Periaatteet – Perusoikeudet – Syyttömysolettama – Menettely kilpailuasioissa – Sovellettavuus*
(EY 81 artiklan 1 kohta)

8. *Kilpailu – Kartellit tai muut yhteistoimintajärjestelyt – Kielto – Rikkominen – Sopimukset ja yhdenmukaistetut menettelytavat, jotka muodostavat yhtenä kokonaisuutena pidettävän kilpailusääntöjen rikkomisen – Yrityksen joutuminen vastuuseen kilpailusääntöjen rikkomisesta kokonaisuudessaan – Edellytykset*
(EY 81 artiklan 1 kohta)

9. *Yhteisön oikeus – Tulkinta – Toimielinten säädökset, päätökset ja muut toimet – Perustelut – Huomioon ottaminen*

10. *Kilpailu – Hallinnollinen menettely – Komission päätös, jossa todetaan kilpailusääntöjen rikkominen – Komission velvollisuus näyttää toteen kilpailusääntöjen rikkominen ja sen kesto*
(EY 81 artiklan 1 kohta)

11. *Kilpailu – Sakot – Sakkojen määrä – Sakkojen suuruuden määrittämisperusteet – Rikkomisen vakavuus – Se, kuinka vakavaa kunkin yrityksen osallistuminen kilpailusääntöjen rikkomiseen on ollut*
(Neuvoston asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohta; komission tiedonanto 98/C 9/03)

12. *Kilpailu – Sakot – Sakkojen määrä – Sakkojen suuruuden määrittämisperusteet – Todellinen vaikutus markkinoihin – Kilpailusääntöjen rikkomisen luokittelu erittäin vakavaksi ei edellytä tällaisen vaikutuksen osoittamista*
(Neuvoston asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohta; komission tiedonanto 98/C 9/03)
13. *Kilpailu – Sakot – Sakkojen määrä – Sakkojen suuruuden määrittämisperusteet – Rikkomisen vakavuus – Lieventävät seikat – Yrityksen passiivisuus tai seurailijan asema*
(EY 81 artikla; neuvoston asetuksen N:o 17 15 artikla; komission tiedonanto 98/C 9/03)
14. *Kilpailu – Sakot – Sakkojen määrä – Sakkojen suuruuden määrittämisperusteet – Lieventävät seikat – Kartellissa sovitusta poikkeava toiminta*
(Neuvoston asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohta; komission tiedonanto 98/C 9/03)

1. Arvioitaessa sitä, onko yhdenmukaistettu menettelytapa EY 81 artiklan 1 kohdan nojalla kielletty, sen konkreettisten vaikutusten huomioon ottaminen on tarpeetonta, kun on ilmeistä, että sen tarkoituksena on estää kilpailu yhteismarkkinoilla tai rajoittaa tai vääristää sitä. Näin ollen yhdenmukaistetun menettelytavan vaikutuksia ei ole tarpeen tutkia, kun on osoitettu, että sen tarkoitus on kilpailunvastainen.

(ks. 39 kohta)

yritysten välistä yhdenmukaistamista, myös tätä yhdenmukaistamista seuraavaa markkinakäyttäytymistä ja näiden kahden seikan välistä syy-yhteyttä, on kuitenkin syytä olettaa, elleivät asianomaiset toimijat esitä niille kuuluvan näyttövelvollisuuden mukaisesti vastakaista näyttöä, että yhdenmukaistamiseen osallistuvat ja edelleen markkinoilla toimivat yritykset ottavat markkinakäyttäytymisestään päättäessään huomioon kilpailijoidensa kanssa vaihtamansa tiedot.

(ks. 40 kohta)

2. Vaikka yhdenmukaistetun menettelytavan käsite edellyttää EY 81 artiklan 1 kohdan yhteydessä paitsi kyseisten
3. EY 81 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja käsitteitä "sopimus" ja "yhdenmukaistettu

menettelytapa” kattavat samankaltaisia salaisen yhteistyön muotoja, jotka eroavat toisistaan ainoastaan voimakkuutensa ja ilmenemismuotojensa osalta.

Kun on kyse monitahoisesta kilpailusääntöjen rikkomisesta, jossa useat tuottajat ovat useiden vuosien ajan tavoitelleet sitä, että ne voisivat yhdessä ohjata markkinoita, komissiolta ei voida edellyttää, että se yksilöisi kunkin yrityksen ja kunkin hetken osalta täsmällisesti rikkomisen sopimukseksi tai yhdenmukaistetuksi menettelytavaksi, kun EY 81 artiklassa joka tapauksessa tarkoitetaan kumpaakin näistä kilpailusääntöjen rikkomisen muodoista.

Tässä yhteydessä yhtenä kokonaisuutena pidettävän kilpailusääntöjen rikkomisen kaksinkertainen oikeudellinen luonnehdinta ”sopimukseksi ja yhdenmukaistetuksi menettelytavaksi” on ymmärrettävä siten, että siinä kuvataan monimutkaista kokonaisuutta, johon liittyvistä toiseikoista osa täyttää EY 81 artiklan 1 kohdassa – jossa ei määrätä erityisestä tunnusmerkistöstä tällaisia monimutkaisia kilpailunrajoituksia varten – tarkoitettun sopimuksen ja osa puolestaan siinä tarkoitettun yhdenmukaistetun menettelytavan tunnusmerkit.

(ks. 34, 41 ja 42 kohta)

4. EY 81 artiklan 1 kohdan rikkomisen todistelusta on todettava, että komission on esitettävä oikeudellisesti riittävä näyttö EY 81 artiklan 1 kohdan rikkomisen

muodostavista seikoista. Tässä yhteydessä sen on esitettävä riittävän täsmällistä ja yhtäpitävää näyttöä, jonka perusteella voidaan vakuuttua siitä, että kilpailusääntöjä on rikottu.

Kaikkien komission esittämien todisteiden ei tarvitse välttämättä täyttää näitä edellytyksiä kaikkien rikkomisen osatekijöiden osalta. Riittää, että kyseisen toimielimen esittämät aihetodisteet kokonaisvaltaisesti tarkasteltuina täyttävät nämä edellytykset.

Seikkoja, jotka komissio esittää päätöksessään todistaakseen, että jokin yritys on rikkonut EY 81 artiklan 1 kohtaa, on tarkasteltava kokonaisuutena eikä erikseen.

(ks. 43–45 kohta)

5. Riittää, että komissio osoittaa asianomaisen yrityksen osallistuneen kokouksiin, joiden aikana on tehty kilpailunvastaisia sopimuksia ilman että se olisi selvästi vastustanut niitä, jotta kyseisen yrityksen osallistuminen kartelliin voidaan osoittaa riittävällä tavalla. Jos osallistuminen tällaisiin kokouksiin on näytetty toteen, kyseisen yrityksen on esitettävä selvitystä

siitä, että sen osallistumisella kyseisiin kokouksiin ei ollut kilpailua rajoittavaa tarkoitusta, osoittamalla ilmoittaneensa kilpailijoilleen, että sillä oli näihin kokouksiin osallistuessaan kilpailijoihin nähden eri näkemys.

rinnastaa vakaan ja selkeän paheksunnan ilmaisemiseen.

(ks. 47–50 kohta)

Tämän oikeusperiaatteen taustalla on se perustelu, että koska yritys on osallistunut kyseiseen kokoukseen sanoutumatta julkisesti irti sen sisällöstä, se on antanut toisille osallistujille sen vaikutelman, että se hyväksyi sen tuloksen ja noudattaisi sitä.

6. Kilpailuasioissa missään säännöksessä tai millään unionin oikeuden yleisellä periaatteella ei kielletä komissiota käyttämstä yritystä vastaan muiden rikkomisesta epäiltyjen yritysten antamia lausuntoja. Ei siis voida katsoa, että sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa annetun komission tiedonannon puitteissa annetuilla lausunnoilla ei pelkästään tästä syystä olisi todistusarvoa.

Myöskään se, että yritys ei noudata kokouksessa, jolla on kilpailunvastainen tavoite, sovittua, ei poista sen vastuuta kartelliin osallistumisesta, ellei se ole julkisesti sanoutunut irti siitä, mitä kokouksissa on sovittu.

Lisäksi julkisen irtisanoutumisen käsitettä vastuusta vapauttavana seikkana on tulkittava suppeasti. Erityisesti sitä, että toimija vaikenee kokouksessa, jonka kuluessa sovitaan lainvastaisesta yhdenmukaistamisesta tietyn hintapolitiikkaa koskevan kysymyksen osalta, ei voida

Se, että lainvastaisen yhteistoimintajärjestelyn pääosallistujien vapaaehtoisesti esittämiin todisteisiin saatetaan suhtautua tietyllä tavalla epäluuloisesti, on ymmärrettävää, sillä kyseisillä osallistujilla on taipumus vähätellä sen osuuden merkitystä, joka niillä on kilpailusääntöjen rikkomiseen, ja suurennella toisten osuutta. Kun kuitenkin yhteistyötiedonannon mukaiselle menettelylle ominainen logiikka otetaan huomioon, se, että kyseisen tiedonannon soveltamista pyydetään sakon lieventämiseksi, ei näet välttämättä kannusta esittämään vääristeltäviä todisteita tutkittavana olevan

yhteistoimintajärjestelyn muista osanottajista. Jokainen pyrkimys johtaa komissiota harhaan voisi näet kyseenalaistaa yrityksen yhteistyön vilpittömyyden ja kattavuuden ja näin ollen vaarantaa tämän mahdollisuuden hyötyä täysimääräisesti yhteistyötiedonannosta.

Erityisesti on katsottava sen, että henkilö tunnustaa rikkoneensa kilpailusääntöjä ja myöntää näin ollen sellaisten toiseikkojen olemassaolon, jotka ylittävät ne tosiseikat, joiden olemassaolo voitiin johtaa suoraan kyseisistä asiakirjoista, merkitsevän lähtökohteisesti – päinvastasta osoittavien erityisten olosuhteiden puuttuessa – sitä, että kyseinen henkilö on päättänyt kertoa totuuden. Näin lausunnon antajan omien intressiensä vastaisesti antamia lausuntoja on lähtökohteisesti pidettävä erityisen uskottavina todisteina.

Kartelliin osalliseksi väitetyn yrityksen lausuntoa, jonka totuudenmukaisuuden on riitauttanut useampi muu kartelliin osalliseksi katsottu yritys, ei kuitenkaan voida pitää riittävänä näyttönä viimeksi mainittujen yritysten toteuttamasta kilpailusääntöjen rikkomisesta, jos sen tukena ei ole muita todisteita.

Kun unionin yleinen tuomioistuin tutkii yhteistyötiedonantoon perustuvan hakemuksen tehneiden yritysten antamien lausuntojen todistusarvoa, se ottaa

huomioon muun muassa näiden lausuntojen merkityksellisyttä tukevat yhtäpitävät aihetodisteet ja sellaisten aihetodisteiden puuttumisen, jotka osoittaisivat, että kyseisillä yrityksillä oli ollut taipumus vähätellä sen osuuden merkitystä, joka niillä oli kilpailusääntöjen rikkomiseen, ja suurennella toisten osuutta. Lisäksi lausuman merkitys vaikuttaa mahdollisesti siihen, missä määrin tukemista vaaditaan.

Sen, että lausuma esitettiin menettelyn erittäin myöhäisessä vaiheessa, toisin sanoen väitetiedoksiantoon annetussa vastauksessa, perusteella ei voida sinänsä kiistää kyseisen lausuman kaikkea todistusarvoa, vaan lausuma on tutkittava kaikkien nyt käsiteltävän asian kannalta merkityksellisten olosuhteiden valossa. Kyseisen kaltaisen lausuman todistusarvo on kuitenkin vähäisempi kuin jos se olisi annettu oma-aloitteisesti ja toisen yrityksen antamasta lausumasta riippumatta. Etenkin silloin kun yritys, joka jättää sakkoimmunitettia koskevan hakemuksen, tuntee komission tutkimuksensa yhteydessä kokoamat seikat, yhteistyöstä annetun tiedonannon mukaiselle menettelylle ominainen logiikka, jonka mukaan jokainen yritys johtaa komissiota harhaan voisi kyseenalaistaa yrityksen yhteistyön vilpittömyyden ja kattavuuden, ei päde samassa määrin kuin silloin, kun kyseessä on oma-aloitteinen lausuma eivätkä komission esittämät väitteet ole tiedossa. Samoin on todettava, ettei niitä toteamuksia, joiden mukaan yhteistyötiedonannon nojalla annetut lausumat ovat lausuman antajan intressien vastaisia ja niitä on lähtökohteisesti pidettävä erityisen uskottavina todisteina, voida soveltaa täysimääräisesti, kun on kyse väitetiedoksiantoon

annetusta vastauksesta, jonka on esittänyt sakkoimmunitettiin koskevan hakemuksen jättänyt yritys.

voivat johtaa sakkojen tai uhkasakkojen määräämiseen, mukaisesti.

(ks. 57 ja 58 kohta)

(ks. 52–56, 97, 108 ja 109 kohta)

7. TuomioistuINVALVONNAN laajuudesta on todettava, että kun unionin yleinen tuomioistuin käsittelee EY 81 artiklan 1 kohdan nojalla tehtyä päätöstä koskevaa kumoamiskannetta, sen tehtävänä on yleisesti harjoittaa kokonaisvaltaista valvontaa ja tutkia, täyttyvätkö EY 81 artiklan 1 kohdan soveltamisedellytykset.
8. Kun otetaan huomioon kilpailusääntöjen rikkomisten luonne sekä niihin liittyvien seuraamusten luonne ja ankaruus, näihin kilpailusääntöjen rikkomisiin liittyvä vastuu on yrityskohtaista.

EY 81 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen sopimukset ja yhdenmukaistetut menettelytavat perustuvat väistämättä useiden sellaisten yritysten myötävaikutukseen, jotka ovat kaikki mukana rikkomisessa mutta joiden osallistumisella voi olla eri ilmenemismuotoja, etenkin kyseisten markkinoiden erityispiirteiden ja kunkin yrityksen markkina-aseman, tavoiteltujen päämäärien sekä valittujen tai suunniteltujen täytäntöönpanotoimien perusteella.

Jos unionin yleinen tuomioistuin ei ole varma asiasta, tämän on koiduttava sen yrityksen, jolle kilpailusääntöjen rikkomisen toteava päätös on osoitettu, hyväksi syyttömyysolettaman periaatteen, jota unionin oikeuden yleisenä periaatteena sovelletaan muun muassa sellaisiin yrityksiä koskeviin kilpailusääntöjen rikkomiseen liittyviin menettelyihin, jotka

Kuitenkaan pelkästään se, että kukin yritys osallistuu kilpailusääntöjen rikkomiseen sille ominaisella tavalla, ei riitä sulkemaan pois sen vastuuta rikkomisesta kokonaisuudessaan, ei myöskään käytäytymisestä, jonka muut rikkomiseen osallistuneet yritykset ovat todellisuudessa toteuttaneet mutta jolla on sama kilpailua rajoittava tarkoitus tai vaikutus.

Lisäksi EY 81 artiklan 1 kohdan rikkomisen voi perustua paitsi yksittäiseen toimenpiteeseen myös useiden toimenpiteiden kokonaisuuteen taikka jatkettuun toimintaan. Tätä tulkintaa ei voida riitauttaa sillä perusteella, että tällaisen useiden toimenpiteiden kokonaisuuden tai jatkettun toiminnan yhtä tai useampaa osa-aluetta voitaisiin pitää itsessään ja erikseen tarkasteltuna kyseisen määräyksen rikkomisena. Kun eri toimenpiteet kuuluvat ”kokonaissuunnitelmaan”, koska niiden yhteisenä tavoitteena on kilpailun vääristäminen yhteismarkkinoiden sisällä, komissiolla on oikeus kohdistaa vastuu näistä toimenpiteistä sen mukaan, miten yritykset ovat osallistuneet kilpailusääntöjen rikkomiseen kokonaisuutena arvioiden, vaikka osoitettaisiin, että asianomainen yritys on osallistunut suoraan vain yhteen tai useisiin rikkomisen osatekijöihin. Samoin pelkästään se, ettei yritys toiminut asianomaisella alalla, ei välttämättä merkitse, ettei kyseisen yrityksen voida katsoa olevan kokonaisvastuussa yhtenä kokonaisuutena pidettävästä kilpailusääntöjen rikkomisesta.

Osoittaakseen yrityksen osallistuneen tällaiseen yhtenä kokonaisuutena pidettävään kilpailusääntöjen rikkomiseen komission on näytettävä toteen, että yritys aikoi omalla toiminnallaan myötävaikuttaa kaikkien osallistujien yhteisten päämäärien tavoittelemiseen ja että yritys tiesi suunnitellusta tai muiden samaan päämäärään pyrkivien yritysten toteuttamasta konkreettisesta käyttäytymisestä

tai että se saattoi kohtuudella ennakoida sen ja oli valmis hyväksymään siihen sisältyvän riskin.

Näin ollen tällaisen yrityksen voidaan katsoa olevan vastuussa kokonaiskartellista ainoastaan, jos yhtäältä se tiesi tai sen olisi väistämättä pitänyt tietää, että salainen yhteistyö, johon se osallistui erityisesti useiden vuosien ajan säännöllisesti järjestettyjen kokousten kautta, kuului kokonaissuunnitelmaan, jonka tarkoituksena oli vääristää normaalia kilpailua, ja toisaalta tämä kokonaissuunnitelma kattoi kaikki osatekijät, joista kartelli muodostui. Yrityksen ei voida väittää osallistuneen kokonaiskartelliin pelkästään siitä syystä, että sen tekemän sopimuksen ja kokonaiskartellin tavoitteet ovat samat. Sopimukseen osallistumista voidaan nimittäin pitää yrityksen liittymisenä kokonaiskartelliin ainoastaan, jos yritys tiesi tai jos sen olisi pitänyt tietää, että se sopimukseen osallistuessaan osallistui myös kokonaiskartelliin.

Tässä yhteydessä pelkästään sen perusteella, että yritys oli tietoinen kilpailuvastaisista tavoitteista, jotka koskevat yhtä asianomaisen alan tuotetta, ja pyrki niihin, ei voida päätellä, että se oli tietoinen yhtenä kokonaisuutena pidettävän kartellin samasta tavoitteesta koko

kyseisellä alalla. Saman tavoitteen käsitettä ei nimittäin voida määrittää yleisellä viittauksella kilpailun vääristymiseen tietyllä alalla, koska vaikutus kilpailuun muodostaa tavoitteena tai vaikutuksena olennaisen tekijän kaikessa käyttäytymisessä, joka kuuluu EY 81 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan. Saman tavoitteen tällainen määritelmä uhkaa evätä yhtenä kokonaisuutena pidettävän jatkettun kilpailusääntöjen rikkomisen käsitteeltä osan sen merkityksestä, koska sen seurauksena on se, että useat käyttäytymiset, jotka koskevat jotakin talouden alaa ja jotka on kielletty EY 81 artiklan 1 kohdassa, pitäisi systemaattisesti luokitella yhtenä kokonaisuutena pidettävän rikkomisen osatekijöiksi.

(ks. 125–128, 143, 144 ja 149 kohta)

9. Tietyn päätöksen päätösosa ja perustelut liittyvät erottamattomasti toisiinsa, ja tämän vuoksi päätöstä tulkittaessa on tarvittaessa otettava huomioon päätöksen tekemiseen johtaneet syyt.

(ks. 131 kohta)

10. Kilpailusääntöjen rikkomisen kesto on yksi EY 81 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna rikkomisen käsitteen osatekijä, jota koskeva todistustaakka on lähtökohtaisesti komissiolla. Jos ei ole olemassa näyttöä, jolla voidaan osoittaa suoraan rikkomisen kesto, komissio esittää ainakin

näyttöä, joka liittyy ajallisesti riittävän lähellä toisiaan oleviin tosiseikkoihin, joiden perusteella voidaan kohtuullisesti päätellä, että rikkominen on jatkunut keskeytyksettä tietyn kahden ajankohdan välillä.

Lisäksi sen perusteella, että kartelli sinänsä on ollut keskeytymätön, ei voida sulkea pois sitä, että yksi tai useampi sen osapuolista olisi keskeyttänyt osallistumisensa tietyksi ajaksi.

Vaikka kilpailusääntöjä rikkovan käyttäytymisen kahden ilmenemismuodon välinen ajanjakso on merkityksellinen tekijä osoitettaessa kilpailusääntöjen rikkomisen jatkuvuutta, ei kysymystä siitä, onko kyseinen ajanjakso riittävän pitkä merkitäkseen rikkomisen keskeytymistä, pidä silti tutkia abstraktilla tasolla. Päinvastoin sitä on arvioitava asianomaisen kartellin toiminnan asiayhteydessä, tarvittaessa mukaan luettuna kyseessä olevan yrityksen kartelliin osallistumisen yksityiskohtaiset menettelytavat.

(ks. 155, 156 ja 159 kohta)

11. Kun kilpailusääntöjen rikkomisesta määrättävän sakon määrää määritetään asetuksen N:o 17/15 artiklan 2 kohdan ja EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien

sakkojen laskennasta annettujen suunta-
viivojen mukaisesti, on erotettava toisis-
taan rikkomisen vakavuuden arviointi,
jonka avulla sakon yleinen laskentapoh-
ja määritetään, ja sen arviointi, miten
vakavasti kukin asianomainen yritys on
osallistunut rikkomiseen, sillä viimeksi
mainittu kysymys on tutkittava raskaut-
tavia tai lieventäviä seikkoja mahdollises-
ti sovellettaessa.

Kyseisten suuntaviivojen 2 ja 3 kohdassa
nimittäin todetaan, että sakon perusmää-
rää voidaan muuttaa tiettyjen kuhunkin
asianomaiseen yritykseen liittyvien lie-
ventävien ja raskauttavien seikkojen
perusteella. Erityisesti suuntaviivojen
3 kohdassa, jonka otsikko on ”Lieventä-
vät olosuhteet”, esitetään luettelo, joka
ei ole tyhjentävä, olosuhteista, joiden
perusteella sakon perusmäärää voidaan
alentaa. Siinä viitataan yrityksen passiivi-
seen rooliin, siihen, että yritys on jättänyt
käytännössä soveltamatta sopimuksia,
rikkomisen lopettamiseen heti komissi-
on ensimmäisen toimenpiteen jälkeen,
siihen, ettei yritys ole voinut kohtuulli-
sesti epäillä syyllistyvänsä rikkomiseen
toiminnallaan, siihen, että kilpailusään-
töjä rikottiin huolimattomuudesta, sekä
yrityksen todelliseen yhteistyöhön me-
nettelyissä, jotka koskevat yhteistyötie-
donannon soveltamisalaan kuulumatto-
mia tapauksia.

Sakon laskentapohjaa määrittäessään ko-
mission ei sitä vastoin tarvitse arvioida
tietyn yrityksen käyttäytymisen vaiku-
tuksia. Sakon yleistä tasoa määritettäes-
sä huomioon otettavia vaikutuksia eivät
nimittäin ole ne, jotka johtuvat siitä to-
siasiallisesta käyttäytymisestä, jonka yri-
tys väittää omaksuneensa, vaan ne, jotka
johtuvat siitä koko rikkomisesta, johon
yritys on osallistunut.

Silloin, kun yritys ei ole vastuussa koko-
naiskartellista vaan sen voidaan katsoa
olevan vastuussa vain yhdestä kyseisen
kartellin osasta, tämä seikka on otettava
huomioon sakon laskentapohjaa mää-
ritettäessä. Tässä tapauksessa on nimit-
tään väistämätöntä, että kilpailuoikeuden
säännösten rikkominen on vähemmän
vakavaa kuin rikkomisen, joka luetaan
niiden yritysten syyksi, jotka osallistui-
vat kilpailusääntöjen rikkomisen kaikkiin
osiin ja vaikuttivat enemmän tämän kar-
tellin tehokkuuteen ja vakavuuteen kuin
kilpailusääntöjen rikkoja, joka on osallis-
tunut ainoastaan yhteen saman kartellin
osaan. Yritykselle ei voida kuitenkaan
milloinkaan määrätä sakkoa, jonka mää-
rä on laskettu sellaiseen salaiseen yhteis-
työhön osallistumisen perusteella, josta
sen ei katsota olevan vastuussa.

(ks. 183–185 ja 197–200 kohta)

12. Siinä yhteydessä, jossa arvioidaan yhteisön kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuutta yritykselle määrättävän sakon laskentapohjan määrittämiseksi, asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan ja EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennasta annetuista suuntaviivoista ilmenee, että horisontaalisia hintakartelleja tai markkinoiden jakamiseen tähtäviä kartelleja voidaan pitää erittäin vakavina jo niiden laadun perusteella, ilman että komission pitäisi osoittaa kilpailusääntöjen rikkomisen todellinen vaikutus markkinoihin. Kyseisen kaltaisten kartellien perusteella on nimittäin luonnostaan määrättävä ankarimmat sakot. Kartellien mahdollinen todellinen vaikutus markkinoihin, eli erityisesti se, missä määrin kilpailun rajoittaminen on johtanut korkeampaan markkinahintaan kuin siihen, jota ilman kartellia olisi sovellettu, ei ole ratkaiseva tekijä määritettäessä sakkojen suuruutta.

(ks. 189 kohta)

13. Yrityksen passiivisuus tarkoittaa sitä, että kyseinen yritys on omaksunut ”matalan profiilin” eli se ei ole osallistunut aktiivisesti kilpailunvastaisen sopimuksen tai sopimusten laatimiseen. Yrityksen passiivista asemaa kartellissa osoittavana seikkana voidaan ottaa huomioon se, että yritys on osallistunut huomattavasti satunnaisemmin kokouksiin kuin kartellin rivijäsenet, samoin kuin se, että se on tullut myöhemmin kilpailusääntöjen

rikkomisen kohteena olleille markkinoille, riippumatta siitä, miten pitkän ajan se on kartelliin osallistunut, sekä lisäksi se, että kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistuneiden kolmansien yritysten edustajat ovat tehneet tämänsuuntaisia nimenomaisia ilmoituksia.

(ks. 224 kohta)

14. Asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan ja EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennasta annettujen suuntaviivojen 3 kohdan toisessa luettelumakohdassa tarkoitettun lieventävän seikan, joka liittyy siihen, ettei kilpailusääntöjen rikkomista koskevia sopimuksia ja käytäntöjä käytännössä sovellettu, soveltamiseksi yritykseen on tutkittava, voidaanko kyseisen yrityksen mainitsemien olosuhteiden perusteella todeta, että sinä aikana, jolloin yritys osallistui kilpailusääntöjen rikkomista koskeviin sopimuksiin, se on tosiasiaassa pidättäytynyt niiden soveltamisesta kilpailemalla markkinoilla tai ainakin selvästi ja huomattavasti rikkonut velvoitteita, joilla kyseinen kartelli pannaan täytäntöön, siinä määrin, että se on häirinnyt kartellin toimintaa.

(ks. 231 kohta)